

Östgötaspel

Östergötlands Spelmansförbund
www.ostgotaspel.com

Nummer 4, xxx 2007
Årgång 7
Ansv utgivare: Toste Länne

Styrelsens ordf: Toste Länne
ordforande@ostgotaspel.com

Redaktör: Sven Lönnqvist
redaktor@ostgotaspel.com

Linköpings-stämman 2007, en helt ny stämman

Årets linköpingsstämma hade nästan bara namnet gemensamt med tidigare årgångar. Arrangörerna hade tänkt stort och nytt. Det skulle bli en stämman för spelmän och dansare, att träffas, gå på kurs, eller bara spela och dansa tillsammans. Första och största delen ägde rum på Sättravallen. Där erbjöds både skön utemiljö och flera fina inomhuslokaler och där kunde man också få både mat och övernattnig. På söndagen var det estrad-framträdande mm i Gamla Linköping.

Stämman började redan fredag kväll, en underbart varm sensommarkväll där folk kom strosande till entrén i lätta sommarkläder. Sjön låg spegelblank och solen sken på björkarna. Aktiviteterna startade väl lite trevande, men inne i restaurangen blev stämningen snart hög när Klintetten släppte loss sin storartade spelskicklighet och entusiasm. Fortfarande under sena kvällen var vädret angenämt för utomhusvistelse och flera spelande, mindre och större grupper kunde höras och skönjas i mörkret runt stora restaurangen. Det fanns också fina lokaler för mer spontant spel och dans, men jag tror de flesta roade sig i storstugan eller ute ”i buskarna”

På lördagen ägde flesta aktiviteter rum inomhus med olika verkstäder. Jag deltog själv i två verkstäder, ”spela slängpolska” med Pelle Björnlert och ”dansa slängpolska” med Eric och Katarina Hammarström, alla förnämliga lärare som samlade fulla grupper av både unga och äldre.

Juniorspelmans-tävlan på lördag eftermiddag var väl ändå dagens höjdpunkt. Salen där uppspelningarna ägde rum var fullproppad med publik och det bjöds på musik från solister och grupper, både färdiga mästare och mästare i vardande. Vann solistklassen gjorde Axel Jensen från Östergötland och gruppklassen tvillingflickorna Eriksson från Södermanland, alla synnerligen välförtjänt.

På lördag kväll efter en gemensam middag började dansen och det hölls också en visstuga. Ett flertal synnerligen välrenommerade grupper och spelmän höll ångan uppe på två dansgolv. Det kryllade det av riksspelmän, jag räknade till ett tiotal.

Också söndagen i Gamla Linköping blev glädjande välbesökt av både spelmän och publik. I det inledande allspelet deltog uppskattningsvis ett 50-tal spelmän och det ljud som brukligt varit på senare år både taktfast och välklingande under ledning av vår nye spelledare Eric Hammarström. Sedan följde ett varierat estradframträdande under två timmar med många fina spelmän, bl a våra nya riks-spelmän Björn Ek och Kristina Samuelsson. Under den efterföljande andakten var kyrkan mer än full av folk.

Sättravallen hade säkert kunna svälja fler besökare till stämman, men vi som var där fick en inspirerande och givande helg med goda möjligheter både att vara aktiva och att lyssna.

Stort tack till Lisa Hellsten, Bengt Tillman och Carina Lindström för ett utomordentligt och nyskapande arbete.

Text: Björn Wirenstrand

Segrare i solistklassen, Axel Jensen, Rimforså
Foto: Jan Andersson

Segrare i gruppklassen, systrarna Caroline och Madliene Eriksson, Trosa
Foto: Peter Pedersen

Juniormästerskapet i sydöstsvensk folkmusik.

I samband med Linköpings spelmanstämma på Sättravallen genomfördes på lördagen 25/8 en spelmanstävling; juniormästerskapet i sydöstsvensk folkmusik.

I början av 1900-talet genomfördes ett antal lokala spelmanstävlingar i Anders Zorns anda runt om i Sverige, och i Östergötland gick de av stapeln 1908 i Söderköping samt 1909 i Åtvidaberg. Här efter har det varit sparsamt med liknande evenemang, däremot har det förekommit kompositionstävlingar 1962, 1987 samt 1995 i Östergötland.

Slängpolskan är den förhärskande polskeformen i hela den sydöstra regionen av Sverige. Vi tycker att det finns all anledning att uppmärksamma vår dansanta och suggestiva musik som tyvärr ofta fått finna sig i att stå i bakgrunden av den bättre marknadsförda musiktraditionen som finns i västra delen av Sverige. Sådana funderingar ledde till beslutet att försöka fokusera mer på den sydöstsvenska folkmusiktraditionen genom att inbjuda till en mästerskapstävling för spelmän under 20 år ålder.

Tävlingen skulle var offentlig, det vill säga inför publik. Tre låtar skulle framföras, varav minst en slängpolska. Alla instrument var välkomna. Vi definierade det huvudsakliga sydöstsvenska folkmusikområdet som Skåne, Blekinge, Småland, Öland, Gotland,

Östergötland, Sörmland och Halland och inbjöd spelmän med tradition från hela detta område. Juryn bestod av Christina From, Peter Pedersen och Magnus Gustafsson, alla tre riksspelmän, representerande Sörmland, Skåne och Småland. Dessutom är både Christina och Peter medlemmar i Zornjuryn.

Tävlingen var uppdelad i två klasser, Solo-spel och Gruppspel. Åtta tävlingsdeltagare anmälde sig varav sju stycken (tre solister och fyra grupper) kom att ingå i tävlingen. De landskap som blev representerade var Sörmland, Östergötland och Gotland. Tävlingen ägde rum på lördag eftermiddagen under Linköpingsstämman. Intresset var stort och tävlingslokalen fylld med publik. Först spelade solisterna upp och härefter grupperna, alla ivrigt påhejade med applåder från publiken. Sedan var det dags för juryn att dra sig tillbaks för överläggning i en dryg halvtimme medan publiken underhölls av ÖsUpp (Östergötlands spelmansförbunds ungdomsgrupp) ledda av Lisa Hellsten. När juryn kom tillbaks var det dags för prisutdelning med diplom och diverse notböcker:

Soloklassen:

1:a pris Axel Jensen Rimforsa - ”för rytmiskt och dansant låtspel”

2:a pris Linnea Fredricsson Göteborg - ”för skickligt spel av gotlandslåtar”

3:e pris Torbjörn Lundberg Linköping - ”för frejdigt låtspel”

Gruppklassen:

1:a pris Caroline och Madliene Eriksson Trosa - ”för medryckande spel av sörmlandslåtar”

2:a pris Irina Solovyova och Jenny Augustinsson Sturefors - ”för löftesrikt spel av östgötalåtar”

delat 3:e pris Klasrofiol - Sollentuna Kulturskola - ”för lovande låtspel”

delat 3:e pris Klasro damer - Sollentuna Kulturskola - ”för lovande låtspel”

På söndagseftermiddagens uppspel i gamla Linköping fick första pristagarna i respektive klass spela varsin låt inför publiken och ta emot 1000 kr var i prispengar. Spelmanstävlingen blev ett mycket uppskattat inslag i spelmansstämman och kommer säkert att vidareutvecklas och upprepas till nästa års stämma.

Naturligtvis är vi stolta att solistklassen vanns av en spelman från Östergötland, som nu kan titulera sig Juniormästerspelmannen inom sydöstsvensk folkmusik!

Toste Länne

Östergötlands spelmansförbund

Domare och deltagare i JuniorMästerskapet

Foto: Jan Andersson

Vårblotet

Vi i Folklekarne har arrangerat Midvinterblotet nästan 20 gånger. Nu var det dags att göra något annorlunda men ändå liknande detta år då föreningen fyller 20 år, så det fick bli ett vårblot som vi förlade till Hemgården i Norrköping den 31 mars. En mycket bra lokal för sådant med plats för buskspel.

Det hela inleddes med allspel. Sedan började dansen och gruppen Getingen, som består av Arne Blomberg, Margareta Höglund och Erik Pettersson, svarade för musiken. Nästan 40 gäster fyllde i alla fall dansgolvet rätt bra och dansglädjen tycktes spritta i benen. Inte så konstigt med den musiken. Allt från slängpolskor till polkett.

Dansmusiken resten av kvällen stod vi själva för, samt en liten grupp Folklekar-medlemmar som kallar oss Kökskapellet. Passande namn en sån här dag då vi tillbringade några timmar i köket och lagade soppa. Under kvällens paus serverades nämligen soppa som vi i Folklekarne lagat till tidigare på dagen, och naturligtvis kaffe med kaka.

Till skillnad från Midvinterblotet hade vi här en ytterst "ohemlig" gäst nämligen den Sörmländske Östgöten Arne Blomberg som spelade låtar från Gästrikland. Han är riksspelman och har traditionen efter spelmansläkten Jernberg. Mycket intressant att höra honom berätta och spela låtar i den traditionen. En del ganska speciella låtar.

Vi vill verkligen tacka alla som kom och gjorde kvällen trevlig.

Text: Jan Andersson

Bilder från Stämman

*Några ögonblicksbilder från stämman
Foto: Jan Andersson*

Fel i matrikel!!

Före sommaren skickade jag ut en matrikel, som dessvärre inte blev bra. Det saknades massor av medlemmar. Ny matrikel har skickats separat per post!

Jag sätter gärna in blänkare om spelgrupper i matrikeln, skicka mig förslag på vad du/ni vill ha in till redaktor@ostgotaspel.com!

Sven Lönnqvist, redaktör

SSR Efterlyser

SSR vill väldigt gärna ha uppgifter på vem/vilka som är spelledare inom ÖSF. Om man anmäler att man är ledare för en grupp får man direktinformation från SSR om spelledarkurser mm.

Skicka ett mail till redaktor@ostgotaspel.com så ser jag till att SSR får informationen.

Sven Lönnqvist, redaktör

Tack!

Jag skulle vilja tacka Lisa Hellsten och även Isabell Svärdmalm som medverkade för den härliga musikaliska andakten i kapellet som avslutade stämman. Det var var vackert låtspel och finkänsligt spel till psalmsångerna.

Inta så ofta man sjungit psalmer till fiolspel.

Jan Andersson

Ny spelledare

Mitt namn är Eric Hammarström och jag valdes till ny spelledare på årsmötet i Borghamn i mars. Jag bor och är uppvuxen i Söderköping, är 45 år och har spelat fiol sedan jag var 8, och varit med i spelmansförbundet sedan tioårsåldern. Då var jag så liten att jag fick stå på en stol när jag spelade för att synas. Jag är väl inte så förfärligt lång nu heller men stolen har jag ändå ställt undan sedan länge.

Redan de tidiga åren i musikskolan spelade jag folkmusik förutom klassisk musik, men sedan låg låtarna i träda några år tills jag fick möjlighet att åka på en veckas folkmusikläger i Ljusdal sommaren efter nian. Där hette ledarna sånt som Thore Härdelin, Wille Grindsäter, Pers-Hans, Britt-Marie Swing, Walter Ramsby och Johnny Soling. Visst hade jag spelat låtar förut men det här var något nytt. Vi fick lära oss bitarna på gehör. Utan hjälp av noter, oj, det kändes väldigt ovant i början! Hur som helst var denna vecka så omtumlande att jag spelade oavbrutet när jag kom hem. Jag kunde knappt förmå mig att ta mig tid att äta, så smittad hade jag blivit av låtbacillen.

Nästa viktiga steg kom när det var dags att välja ämne för specialarbete sista året på gymnasiet. Då valde jag att ägna mig åt spelmanen Pelle Fors och hans repertoar. Jag tog kontakt med Pelle Björnert och frågade om han kunde bli min handledare, vilket han också blev. Samtidigt ringde jag upp bröderna Hellström och frågade om jag kunde besöka dem för en intervju och få spela med dem. En gnistrande vinterdag cyklade så jag och en kompis de dryga två milen från Söderköping till Lyngsjöhagen på Vikbolandet. Det skulle sedan bli ett antal besök genom åren även sedan Anselm blivit ensam.

Under gymnasietiden lärde jag mig också dansa gammaldans på danserna som föreningen Arkivet för Folkets Historia ordnade i Norrköping och Finspång. Så småningom kom jag med i gänget som höll på med slängpolska i Östergötland och Småland. När jag gjorde vapenfri tjänst i Västerviks kommun var jag hemma hos Håkan Andersson och spelade och diskuterade med honom varje vecka. Det var mitt folkmusikhistoriska universitet som på sätt och vis många år senare ledde fram till att jag skrev min C-uppsats i etnologi om organister och klockare som spelmän.

På senare år har jag och min fru Katarina botaniserat en hel del i äldre notböcker efter klockare och spelmän. Favoritnotboken i genren bondbarock och rokokko är nog Anders Larssons notbok från Östra Ryd.

Som spelledare vill jag främst verka för att tillgängliggöra den musikaliska skatt som finns i form av inspelningar och noter i spelmansförbundets arkiv och annorstädes. Folkmusiken är ju en musikform där generationer möts. Därför vill jag också att spelmansförbundet ska vara en sådan mötesplats. Låtarna och spelsätten ska leva och användas, gärna till dans. Kanske kan jag också inspirera andra genom mitt eget spel och i min tur inspireras av andra i förbundet.

Lackströms låtar

För fem år sedan (Östgötaspel nr. 4, 2002) skrev jag en artikel om organisten och polskekompositören Torsten Lackström (1733-1785) i Örtomta (1). Jag ska därför inte fördjupa mig så mycket i honom som person här. Däremot är dags att presentera hans låtar för Östgötaspels läsare.

De flesta låtar som vi spelmän brukar spela idag har ju ingen känd upphovsman. Det samma gäller de låtar som står i de gamla "spelmansböckerna" från 17- och 1800-talen. Vissa undantag finns dock. Lackström är ett sådant namn. Han står som kompositör till tre polskor i Anders Larssons notbok från Östra Ryd (2) och

två i den så kallade Trästadssamlingen från Blackstad i Tjust. Här kommer alltså de sex Lackströmlåtar jag känner till. De är väl värda att spelas och dansas till än idag. Alla är de det vi idag brukar kalla slängpolskor, eller pollonesser som de kallades på 1700-talet.

Referenser:

Otryckta

Svenskt visarkiv, Stockholm:

M 189. Anders LarsSon 1810: Notte Bok till Violin.

Landsarkivet i Vadstena, VaLa:

Trästad gårdsarkiv: Noter och visböcker ["Trästadssamlingen"].

Tryckta

Hammarström, Eric (2002). Om bl.a. Torsten Lackström: En östgötsk organist och polskekompositör. Östgötaspel, nr. 4, s. 2-3.

Hammarström, Eric & Katarina (2006). Sven Donat och Torsten Lackström: Två polskekompositörer identifierade. Noterat 14, s. 33-42. Stockholm: Svenskt visarkiv.

1 Artikeln omarbetades senare och publicerades även i svenskt visarkivs skriftserie Noterat (häfte 14, 2006).

2 De nummer som står i kommentarerna under låtarna från Anders Larssons notbok är Arne Blombergs löpande numrering av låtarna i nämnda bok.

Text: Eric Hammarström

Pollonesse in D Moll

Compo af Lackström

No 3.

5

9

13

Nr. 92 i "Anders Lars Son 1810: Notte Bok till Violin". Backa, Östra Ryd (SVA: M 189).

Polonesse D moll Compo: af Lackström

Violin

5

9

13

Ur "Trästadfyndet" avskrivet av Gösta Klemming 1951.

Nr. 8 i häftet "50 Småländska låtar: arrangerade för två fioler och altfiol samlade med kommentarer av Gösta Klemming." (Smålands spelmansförbund 1993)

Polloinesse G: Måll Compo= af Lackström

Violin

5

9

Nr. 118 i "Anders Lars Son 1810: Notte Bok till Wiolin". Backa, Östra Ryd (SVA: M 189).

Pollonesse Compo: af Lackström

Violin

5

9

13

Från löst blad i Trästadssamlingen där den står som No 1 (VaLa)

No 1 Pollonesse B Primo Compo: af Lakström

5

Om adressaten saknas returneras till
Östergötlands Spelmansförbund
c/o Sven Lönnqvist
Oxelgatan 3, 5tr
554 58 Jönköping

B
Föreningspost

Kalendarium

Folkmusikaktiviteter i Östergötland och angränsande områden

Lördag 13 okt	Allspel under Linköpingsfestivalen kl 22.30 - 23.30 i Cupan. Ledare för allspelet är Christer Samuelsson och Eric Hammarström. Man spelar östgötalåtar ur allspelsrepertoaren, alla spelmän välkomna!!
Lördag 3 nov	Östergötlands Spelmansförbund firar 80 år

Inbjudan till 80-års-fest

Var med och fira när Östergötlands spelmansförbund firar 80 år! Festen äger rum på Katedralskolan i Linköping lördagen den 3:e november. Det bjuds på kurser i dans, spel och sång från kl 13 och framåt, med bland annat Östergötlands nyaste riksspelmän Sedan blir det riksspelmanskonsert där de flesta riksspelmännen i Östergötland deltar senare under dagen. På kvällen erbjuds middagsbuffé med efterföljande spel och dans.

Program för dagen

13.00 Kurser i dans, sång och spel

- Slängpolska med Eric och Katarina Hammarström
- Spelkurs med Björn Ek
- Spelkurs med Kristina Samuelsson
- Viskurs med inriktning på Levin Christian Wiede med Marie Länne-Persson

Ca 16 Kaffepaus

16.30 Riksspelmanskonsert

18.30 Middag

Kurserna kostar **80 kr** och betalas på plats, middagen kostar **150 kr** där vatten/lättöl ingår i priset och betalas i förskott på pg 496 31 09-6. Märk inbetalningen med ditt namn och ”80 år”.

Till middagen och kurserna krävs föransmälan som görs **senast 21 oktober** till Ingrid på telefon 011-13 50 38, alternativt via e-post på ingrid@ostgotaspel.com. Vid anmälan vänligen uppge eventuella allergier!

Skicka gärna in uppgifter på evenemang och aktiviteter som du tror kan intressera Östgotaspels läsare till redaktor@ostgotaspel.com!

Ta även en titt i kalendariet på vår hemsida, www.ostgotaspel.com, så får du de allra senaste uppdateringarna. Har du ett evenemang du vill annonsera om på hemsidan, skicka e-post till bjorn@ostgotaspel.com.